

Prof. dr Dragan Bolanča

Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu

PRAVNI POJAM LUKA I PRISTANIŠTA U BOSANSKOHERCEGOVAČKOM PLOVIDBENOM ZAKONODAVSTVU

U ovom radu autor analizira pravni pojam luka i pristaništa u četiri pravna akta bosanskohercegovačkog plovodbenog zakonodavstva. S jedne strane je Zakon o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi Bosne i Hercegovine iz 1992. god. (kao opći propis), dok s druge strane Zakon o unutrašnjoj plovidbi Republike Srpske iz 2001. god., Zakon o unutarnjoj i pomorskoj plovidbi Federacije Bosne i Hercegovine iz 2005. god. i Zakon o unutrašnjoj plovidbi u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine iz 2008. god. predstavljaju posebne propise. Autor u zaključku naglašava specifične razlike analiziranih rješenja s prijedlozima de lege ferenda.

Ključne riječi: Plovodbeno zakonodavstvo; Luke; Pristaništa; Bosna i Hercegovina; Republika Srpska; Federacija Bosne i Hercegovine; Brčko distrikt Bosne i Hercegovine; Republika Hrvatska.

1. UVOD

Morske luke i pristaništa (luke unutarnjih voda) značajan su element gospodarstva svake države i integralni su dio njenog nacionalnog gospodarskog sustava. One su također bitni element u prometnom sustavu neke zemlje, koja se preko njih uklapa u europsku prometnu politiku i prometni gospodarski sustav svijeta. Pravni status luka određuje zakonski propisi države na čijoj su obali locirane. U Bosni i Hercegovini postoji više propisa koja reguliraju lučku problematiku. To su *Zakon o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi Bosne i Hercegovine* (dalje – ZPUP BiH iz 1992. god.),¹ *Zakon o unutarnjoj i pomorskoj plovidbi Federacije Bosne i Hercegovine* (dalje

---

Dragan Bolanča, *Dragan.Bolanca@pravst.hr*.

¹ Vidi *Službeni list Republike BiH*, br. 2/92, *Službeni list SFRJ*, br. 22/77, 13/82, 30/85, 80/89. i 29/90. – pobježe I. Grabovac, „Pomorski zakonik Republike Hrvatske i Zakon o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi Bosne i Hercegovine – poredba i nužnost zakonodavne reforme“, *Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse*, 1/2003, 7–13.

– ZUPP FBiH iz 2005. god.),² *Zakon o unutrašnjoj plovidbi Republike Srbije*³ (dalje – ZUPRS iz 2001. god.) i *Zakon o unutrašnjoj plovidbi u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine*⁴ (dalje – ZUPBDBiH iz 2008. god.).

2. ZPUP BiH IZ 1992. GOD.

ZPUP BiH iz 1992. god. u Dijelu prvom, Glavi III govori o lukama i pristaništima. Ovaj zakon sadrži definiciju **luke** odnosno **pristaništa**, pod kojima podrazumijeva vodeni i s vodom neposredno povezani kopneni prostor s izgrađenim i neizgrađenim obalama, lukobranima, uređajima, postrojenjima i drugim objektima namijenjenim za pristajanje, sidrenje i zaštitu brodova, ukrcavanje i iskrcavanje putnika i robe, uskladištavanje i ostalo manipuliranje robom, proizvodnju i oplemenjivanje i doradu robe te ostale privredne djelatnosti koje su s ovim djelatnostima u međusobnoj ekonomskoj, prometnoj ili tehnološkoj vezi (čl. 15, st. 1).

Luke se odnose na **pomorsku plovidbu**,⁵ a pristaništa na **unutrašnju plovidbu**.⁶ Luke i pristaništa moraju udovoljavati propisanim uvjetima i obavljati svoje djelatnosti na području čije su granice određene u skladu s propisanim mjerilima za određivanje granica luke odnosno pristaništa (čl. 15, st. 3). Luke i pristaništa mogu biti **otvoreni za javni promet** ili za **posebne namjene** ako je prije toga utvrđeno da je udovoljeno propisanim uvjetima za sigurnost plovidbe u luci odnosno pristaništu (čl. 16). Predviđena je zabrana diskriminacije u odnosu na pravne i fizičke osobe koje koriste luku (pristanište) otvorene za javni promet, jer se u odredbi čl. 18, st. 1 navodi da je organizacija udruženog rada ili druga organizacija koja iskorištava tu luku (pristanište) dužna uz jednake uvjete omogućiti svakoj osobi korištenje operativnih obala, lukobrana i drugih objekata u luci prema njihovoj namjeni i u granicama raspoloživih kapaciteta ako ovim zakonom nije drukčije određeno.⁷

² Vidi *Službene novine Federacije BiH*, br. 73/05. Taj zakonodavni akt stupio je na snagu dana 5. siječnja 2006. god., kada je prestala primjena starog istoimenog Zakona o unutarnjoj i pomorskoj plovidbi iz 1978. god. (vidi *Službeni list SR BiH*, br. 11/78, 37/83, 10/84 – prečišćeni tekst, 36/87, 33/89 i 22/90). Vidi također *Službeni list Republike BiH*, br. 24/92 i 13/94. O derogiranom zakonu, vidi R. Capar, *Pomorsko upravno pravo*, Školska knjiga, Zagreb 1987, 1–240.

³ Vid. *Službeni glasnik RS*, br. 58/01, 113/05, 33/06 i 1/08.

⁴ Vid. *Službeni glasnik BD BiH*, br. 28/08.

⁵ Pomorska plovidba jest plovidba koja se obavlja na moru, rijekama Jadranskog slijeva do granice do koje su one plovne s morske strane (čl. 6, st. 1, toč. 1).

⁶ Unutrašnja plovidba jest plovidba koja se obavlja na rijekama, kanalima i jezerima, osim na rijekama Jadranskog slijeva (čl. 6, st. 1, toč. 2). Vodeni prostor pristaništa ne smije suziti širinu plovnog puta ispod gabarita određenog za taj plovni put pri niskom vodostaju (čl. 15, st. 2).

⁷ Vid. D. Bolanča, „Pravni status i način korištenja morskih luka u bosanskohercegovačkom zakonodavstvu“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Mostaru*, XVI/2003, 178.

3. ZUPP FBiH IZ 2005. GOD.

ZUPP FBiH iz 2005. god. u glavi I. (Opće odredbe) daje značenja pojedinih pojmova uporabljenih u njegovom sadržaju, pa se tako susrećemo i s pojmovima luke i pristaništa. **Luka** je vodeni i s vodom izravno povezani kopneni prostor s terminalima, sagrađenim i nesagrađenim obalama, lukobranima, uređajima, postrojenjima i objektima namijenjenim za pristajanje, sidrenje i zaštitu brodova i plovila, ukrcaj i iskrcaj putnika i stvari, uskladištenje i manipuliranje robom, proizvodnju, oplemenjivanje i doradu robe, te ostale gospodarske djelatnosti koje su i s tim djelatnostima u međusobnoj ekonomskoj, prometnoj ili tehnološkoj vezi (čl. 2., toč. 31.). **Pristanište** je vodeni i s vodom izravno povezani kopneni prostor sa sagrađenim i nesagrađenim obalama, uređajima, postrojenjima i objektima namijenjenim za pristajanje i sidrenje brodova i drugih plovila, ukrcaje i iskrcaj putnika i robe, uskladištenje i manipuliranje robom (čl. 2, toč. 32).

Taj zakon *inter alia* sadrži i glavu V. pod naslovom „Luke, pristaništa, pristani, sidrišta i marine“. Iz tog dijela možemo zaključiti da se luke dijele na **otvorene** (one na plovnom putu) ili **bazenske** (izvan plovnog puta) – čl. 60, st. 1. Dakle, osnovni kriterij podjele jest **plovni put**.⁸ Luke služe po pravilu **javnom prometu** (čl. 60, st. 2).⁹ Odlukom Vlade Federacije BiH propi-

⁸ Plovni putovi su pojasevi na unutarnjim i pomorskim vodama, određene dubine, širine i propisanog gabarita, koji su uređeni, obilježeni i otvoreni za sigurnu plovidbu. (čl. 3, st. 1). Utvrđivanje gabarita plovnog puta za plovidbu i određivanje klase plovnosti utvrđuje Vlada Federacije Bosne i Hercegovine na prijedlog Federalnog ministra prometa i komunikacija, uz uvjete za obavljanje sigurne plovidbe na unutarnjim plovnim putovima i pomorskim plovnim putovima, koje propisuje kapetanija unutarnje i pomorske plovidbe, uz prethodno pribavljeno mišljenje Federalnog ministarstva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo (čl. 4). Unutarnji plovni putovi prema značaju, razvrstavaju se na 1. unutarnje plovne putove na prirodnim rijekama unutar teritorija Federacije BiH, odnosno granično područje vodom, obalom i priobalnim pojasom, koji povezuje naseljena i nenaseljena mjesta određene klase plovnosti i 2. unutarnje plovne putove na vještačkim i prirodnim akumulacijama, jezerima i vodenim kanalima unutar teritorija Federacije BiH, odnosno granično područje vodom, obalom i priobalnim pojasom, koji povezuju naseljena i nenaseljena mjesta (čl. 3, st. 2). Prema značaju ZUPP FBiH iz 2005. god. poznaje samo pomorske plovne putove u granicama teritorija Federacije BiH, do graničnog područja morem i obalom, koji povezuju naseljena i nenaseljena mjesta određene klase plovnosti (čl. 3, st. 2) – vid. detaljnije D. Bolanča, „Osnovne značajke plovidbe u Zakonu o unutarnjoj i pomorskoj plovidbi Federacije BiH iz 2005. godine“, *Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse* 5/2007, Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru, Mostar 2007, 68.

⁹ Prema odredbi čl. 61, st. 1, luka koja služi javnom prometu, mora imati: 1. obilježen prostor koji joj pripada i terminale za uporabu; 2. najmanje jedan uređen prilaz na operativnoj obali minimalne dužine 100 m za brodove, koji noću mora biti osvijetljen; 3. potrebnu dubinu vode u akvatoriju luke istovjetne s lovnim putom; 4. vodomjer za očitavanje vodostaja; 5. odgovarajući broj uređaja (bitava) na operativnoj obali za privez brodova; 6. stalna i privremena sidrišta; 7. sanitarne uređaje na kopnu, opremu i sidrišta, prvu pomoć za spašavanje, kao i uređaje za gašenje požara; 8. razglasnu stanicu; 9. vodu za piće; 10. brod bokser za obavljanje manipulacije, isplavljanja i uplovljavanja u

suju se uvjeti za otvaranje luka na federalnom plovnom putu (čl. 60, st. 3). Pojedine luke ili njihovi dijelovi, suglasno odredbama ovog zakona, mogu služiti isključivo ili prvenstveno za potrebe određenih državnih, federalnih ili kantonalnih organa, odnosno tijela (čl. 60, st. 4). U ovom se slučaju očigledno radi o **posebnim** lukama. Luku javnog prometa, koju je FBiH proglašila za luku od federalnog značaja-prometa, **koristi** gospodarsko društvo, odnosno druga pravna osoba (čl. 62). Gospodarsko društvo (druga pravna osoba) svojim općim aktom (statutom)¹⁰ određuje vrste terminala i uređuje način korištenja pojedinih terminala luke (čl. 63, st. 1), a taj se opći akt mora dostaviti svim zainteresiranim brodarima, nadležnoj kapetaniji i federalnom ministarstvu (čl. 63, st. 3). Gospodarsko društvo (druga pravna osoba) kao korisnik navedene luke dužna je:

1. U ispravnom stanju održavati operativnu obalu, potrebne dubine u luci, plutače za privez, uređaje za privez (bitve), svjetla i druge oznake, uređaje za sigurnu plovidbu, uređaje za preuzimanje otpadnih voda i drugih materija (čl. 64, st. 1);¹¹
2. odmah poduzeti potrebne mjere, izvijestiti nadležnu kapetaniju i postupiti prema njezinim uputama, ako se ugrozi sigurnost plovidbe u luci (čl. 68., st. 1.);¹²
3. U smislu propisa o prijevozu opasnih materija odrediti posebno mjesto na kojemu će se obavljati utovar i istovar opasnih materija (čl. 69, st. 1);¹³

---

luku, odnosno pristanište; 11. najmanje jednu osobu sa zvanjem mornara, odnosno krmara tegljenice za rad na plovnim objektima; 12. uređaje i taložnice za prihvatanje ulja i drugih otpadnih materijala. Prema odredbi čl. 61, st. 2, navedeni uvjeti moraju biti sadržani u investicijsko-tehničkoj dokumentaciji za gradnju ili rekonstrukciju luke – vid. D. Bolanča, „Pravni pojam luka i pristaništa u bosanskohercegovačkom zakonodavstvu”, *Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse* 7/2009, Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru, Mostar 2009, 27–31.

¹⁰ Tim se općim aktom utvrđuju: 1. mjesto privezivanja brodova; 2. mjesto za ulazak putnika u brodove i izlazak s brodova; 3. ivični obalni prostor koji mora biti stalno slobodan; 4. način utovara, istovara i skladištenja roba; 5. organizacija zaštite brodova od nevremena; 6. podjela pristaništa na terminale prema vrsti prometa (putnički, teretni) i namjeni (za zapaljive materijale, za opskrbu i pružanje usluga brodskom osoblju, za pogranični i carinski postupak, za športska natjecanja i priredbe na vodi, za smeće i otpadne materije i dr.); 7. održavanje čistoće, sanitarnih uređaja i osvijetljenja; 8. održavanje vodenih i kopnenih prostora; 9. način održavanja opreme i sredstava; 10. organizacija pomoći i spašavanja; 11. način uporabe razglasne stanice.

¹¹ Gospodarsko društvo (druga pravna osoba) dužna je na zahtjev nadležne kapetanije premjestiti, ukloniti ili preinačiti postojeće, ili postaviti nove oznake, naprave ili uređaje za sigurnu plovidbu ili uređaje za preuzimanje otpadnih voda i drugih materija (čl. 64, st. 2).

¹² U tom slučaju, nadležna kapetanija može narediti brodu da isplovi iz luke ili da se ukloni na drugo mjesto (čl. 68, st. 2).

¹³ Prigodom određivanja mjesta na kojemu će se obavljati utovar i istovar opasnih materija mora se pribaviti suglasnost nadležnog tijela unutarnjih poslova (čl. 69, st. 2).

4. Odrediti brodu koji namjerava uploviti u luku mjesto za privez uz operativnu obalu ili na lučkom sidrištu (čl. 72, st. 1);¹⁴
5. Starati se o održavanju propisanog reda u luci (čl. 74, st. 1),¹⁵ što se uređuje posebnim pravilnikom o načinu održavanja reda u luci koji donosi federalni ministar (čl. 74, st. 3).

U do sada spomenutim zakonskim odredbama, pristanište se spominje samo u čl. 60, st. 2, gdje se govori da i pristaništa služe po pravilu javnom prometu, te u čl. 74, st. 3, gdje se spominje i pravilnik o održavanju reda u pristaništu. Međutim, ZUPP FBiH iz 2005. svojom odredbom čl. 75, st. 1 unosi zabunu, jer opet daje pojam **pristaništa** pod kojim smatra mjesto uz obalu plovnog puta, *izvan luke*, određeno za pristajanje brodova na kojem se obavlja utovar, istovar, uskladištenje i druge manipulacije robom, kao i ukrcaj i iskrcaj robe. Također se daje i definicija **pristana**, a to je mjesto uz obalu plovnog puta, *izvan pristaništa odnosno luke*, određeno za pristajanje brodova, na kojemu se obavlja ulazak i izlazak osoba – putnika (čl. 76). Pristanište (pristan) mora ispunjavati osnovne uvjete za sigurnost broda, osoba i stvari (čl. 77, st. 1), a može se koristiti za javni prijevoz¹⁶ ili kao prijevoz za osobne potrebe (čl. 77, st. 2).¹⁷ Općina na zahtjev prijevoznika, zainteresiranog gospodarskog društva, ili drugih pravnih osoba, određuje mjesto uz obalu plovnog puta na kojemu će se nalaziti pristanište ili pristan (čl. 78, st. 1).¹⁸ Korištenje pristaništa i pristana, koji služe javnom prijevozu, obavlja prijevoznik, gospodarsko društvo ili druga pravna osoba koja je dužna voditi brigu o održavanju pristaništa (pristana) i omogućiti svakoj pravnoj osobi i prijevozniku da ih pod jednakim uvjetima koriste (čl. 79).

Federalni zakon spominje još četiri pojma, a to su sidrišta, marine, zimovnici i zimska skloništa. **Sidrište** je određeni dio luke, odnosno plovnog puta, namijenjen za manevriranje i stajanje brodova, čija dubina ne

---

¹⁴ Nadležna kapetanija može radi sigurnosti plovidbe narediti da se već privezani i usidreni brod premjesti na drugi vez odnosno izvez ili da se pomakne s dodijeljenog mu mjesta kao i da se djelomice ili potpuno nakrcani brod ukloni s operativne obale na određenu udaljenost i da se tamo usidri (čl. 72, st. 2).

¹⁵ Pod održavanjem reda smatra se pružanje usluga u pogledu: pristajanja, sidrenja i izvezivanja; zaštite plovnih objekata od elementarnih nepogoda; čišćenja vodenog prostora (akvatorija) i operativnih obala; ukrcaj, iskrcaj i pretovar roba i putnika; opskrbe plovila, uskladištenja robe i obavljanje gospodarskih djelatnosti u luci, odnosno pristaništu; prilagođavanja brzine i održavanja pristaništa, odnosno luke (čl. 74, st. 2).

¹⁶ Javni prijevoz je prijevoz osoba i stvari od strane broдача odnosno prijevoznika, koji je uz jednake uvjete svakom dostupan i obavlja se temeljem ugovora o prijevozu (čl. 2, toč. 29).

¹⁷ Prijevoz za vlastite potrebe je prijevoz koji obavlja fizička ili pravna osoba za zadovoljenje vlastitih potreba (čl. 2, toč. 30).

¹⁸ Zahtjevu se mora priložiti suglasnost nadležne kapetanije kojom se utvrđuje obujam prometa za koji se može koristiti pristanište ili pristan u ovisnosti o uvjetima koje pristanište, odnosno pristan ispunjava (čl. 78, st. 2 i 3).

može biti manja od minimalne dubine plovnog puta na kojemu se nalazi (čl. 80, st. 1). Brodovi se mogu sidriti u luci samo na sidrištu na način kojim se ne ugrožava njihova sigurnost i sigurnost plovidbe (čl. 80, st. 2).¹⁹ **Marine** su određeni vodeni prostori na plovnim putovima, na kojima se obavlja smještaj plovila (čl. 82, st. 1). Taj vodeni prostor određuje općina nakon prethodno pribavljene suglasnosti nadležne kapetanije, u kojoj su utvrđeni potrebni tehničko-eksploatacijski uvjeti za korištenje tog prostora (čl. 82, st. 2).²⁰ Ti se uvjeti moraju razraditi i u investicijskotehničkoj dokumentaciji za uređenje prostora za smještaj plovnih objekata (čl. 82, st. 5). Iznimno, u slučaju da općina ne odredi vodeni prostor za smještaj plovnih objekata, nadležna kapetanija će, ukoliko razloži sigurnosti to zahtijevaju, rješenjem²¹ odrediti vodeni prostor za privremeni smještaj plovnih objekata (čl. 82, st. 3).²² **Zimovnik** je sagrađeni ili prirodni vodeni prostor uređen za služenje sigurnosnoj zaštiti plovila (npr. brodova, plutajućih objekata, čamaca, skela i dr.) od oštećenja ledom, od velikih voda i drugih nepogoda (čl. 2, toč. 33).²³ Postoji na unutarnjim plovnim putovima (čl. 87, st. 1), a može biti u pristaništu, kao objekt luke ili izvan luke (čl. 87, st. 2). **Zimsko sklonište** postoji na unutarnjim plovnim putovima (čl. 87, st. 1), a može biti u luci odnosno pristaništu, riječnom rukavcu ili na drugim prirodno zaštićenim mjestima pored obale plovnog puta (čl. 87, st. 2).²⁴

¹⁹ Sidrenje brodova za prijevoz opasnih materija mora se obavljati na sidrištima koja su namijenjena isključivo za sidrenje tih brodova (čl. 81, st. 1).

²⁰ U te uvjete spadaju osobito: zaštita gabarita plovnog puta; obilježavanje vodenog i kopnenog prostora; kopneni prilaz obali plovnog puta i plovilima; osvetljenje kopnenog i vodenog prostora; osiguranje potrebnih dubina vode u vodenom prostoru; vezivanje i osiguranje plovila u prostoru za smještaj plovnih objekata (čl. 82, st. 2).

²¹ Tim se rješenjem određuju uvjeti smještaja plovnih objekata (uključujući postavljanje oznaka – ploča na obalnom prostoru) i obveze vlasnika plovnih objekata u odnosu na korištenje vodenog prostora (marine) – čl. 82, st. 4.

²² Nedosljednost zakonodavca vidi se u uporabi dvaju pojmova s istim značenjem u jednoj odredbi (plovila i plovnih objekti). Inače, zakon poznaje samo termin plovilo (čl. 2, toč. 7), pod kojim se smatra plovnih objekti prikladni za plovidbu i plutanje na vodi i na moru. Detaljnije o plovilima: D. Bolanča, Ž. Primorac, „Upisnici (registri) plovila u Zakonu o unutarnjoj i pomorskoj plovidbi Federacije BiH iz 2005. godine“, *Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse* 6/2008, Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru, Mostar 2008, 35–40.

²³ Zimovnik mora imati: 1. vodeni prostor (akvatorij) zaštićen od nailaska leda, velikih voda i vremenskih nepogoda; 2. odgovarajuću dubinu vode, kako u sredini tako i uz obalu, ali ne manju od dubine u plovnom putu; 3. uređene obale s odgovarajućim prilazima za plovila i stubište; 4. osiguran prostor za ulazak plovila, za plovidbu kroz zimovnik i za izvezivanje plovila; 5. dovoljan broj propisanih uređaja za izvezivanje plovila (bitve, alke i sl.); 6. odgovarajuće sanitarne uređaje (pitka voda, prostor za deponiranje otpadaka, sanitarni čvor i dr.); 7. rasvjetu obale gdje se izvezuju plovila i rasvjetu kopnenih prometnica; 8. uređaje i sredstva za gašenje požara i za spašavanje plovila i ljudstva; 9. prilazne puteve i veze s naseljem (čl. 88, st. 1).

²⁴ Zimsko sklonište mora ispunjavati uvjete iz toč. 1, 2 i 5. čl. 88, st. 1 (čl. 88, st. 2).

Zimska skloništa koriste, u pravilu, oni brodovi koji se u slučaju elementarnih nepogoda ili drugih smetnji ne mogu skloniti u zimovnike (čl. 90). Prostore za zimovnike i zimska skloništa i njihove kapacitete određuje kapetanija na zahtjev zainteresiranog broдача (čl. 87, st. 3).²⁵ Gospodarsko društvo odnosno druga pravna osoba koja iskorištava zimovnik (zimsko sklonište), dužni su starati se o održavanju propisanog reda (čl. 89, st. 1).

4. ZUPRS IZ 2001. GOD. I ZUPBDBiH IZ 2008. GOD.

Navedeni zakoni su strukturalno veoma slični u pogledu rasporeda regulirane materije. Naime, ZUPRS iz 2001. god. sadrži Dio treći (Bezbednost plovodbe), točku 6 (Luka i pristaništa), dok ZUPBDBiH iz 2008. god. ima Dio treći (Sigurnost plovodbe), Glavu V (Luka i pristanište), s time da se značenja pojedinih izraza nalaze u Dijelu prvom (Opće odredbe). Nadalje, ova dva zakona sadrže ista ili slična rješenja.²⁶ **Luka** odnosno **pristanište** je vodeni i sa vodom neposredno povezani kopneni prostor sa objektima namjenjenim za pristajanje, sidrenje i zaštitu plovnih objekata, kao i ukrcavanje i iskrcavanje putnika i robe (čl. 27, st. 1 ZUPRS, čl. 2, toč. s ZUPBDBiH). Dakle, izrazi luka i pristanište su sinonimi. Kapetanije određuju i po potrebi označavaju granice vodenog i kopnenog dijela luke odnosno pristaništa (čl. 27, st. 4 ZUPRS, čl. 25, st. 3 ZUPBDBiH).²⁷ Kapetanije također propisuju pravila o redu u lukama odnosno pristaništu (čl. 27, st. 5 ZUPRS, čl. 25, st. 4 ZUPBDBiH). Luka (pristanište) mora ispunjavati propisane uslove o sigurnosti plovodbe kako bi se u njima vršile djelatnosti određene ovim zakonom, drugim zakonima i propisima (čl. 25, st. 1 ZUPBDBiH) Republike Srpske (čl. 27, st. 2 ZUPRS). Što se tiče režima saobraćaja, luke (pristaništa) mogu biti **otvoreni za javni saobraćaj** (međunarodni i unutrašnji) ili **za posebne namjene** (npr. za vlastite

---

²⁵ Nadležna kapetanija dužna je svake godine, a najkasnije u mjesecu listopadu tekuće godine, izvijestiti sva zainteresirana brodarstva o mjestima gdje se nalaze zimovnici i zimska skloništa, o njihovom smještajnom kapacitetu i vremenu otpočinjanja korištenja (čl. 91). **Brodar** je fizička ili pravna osoba koja je kao posjednik broда, nositelj plovodbenog poduhvata s tim da se pretpostavlja, dok se ne dokaže suprotno, da je broдар osoba koja je upisana u upisnik brodova kao nositelj prava na raspolaganje brodom, odnosno kao vlasnik broда (čl. 2, toč. 27 ZUPPFBiH).

²⁶ Oba se zakona odnose na unutrašnju plovodbu. **Unutrašnja plovodba** je plovodba koja se obavlja na unutrašnjim vodama Republike Srpske (čl. 5, st. 1, toč. 2 ZUPRS). **Unutrašnja plovodba** je plovodba koja se obavlja na unutrašnjim vodama Distrikta (čl. 2 b ZUPBDBiH).

²⁷ ZUPRS zahtijeva prethodno pribavljenu suglasnost Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Vodeni prostor luke odnosno pristaništa ne smije se pri niskom vodostaju proširivati na plovní put (čl. 27, st. 3 ZUPRS, čl. 25, st. 2 ZUPBDBiH). Plovní put je pojas na unutrašnjim vodama određene dubine, širine i propisanih gabarita koji je uređen, obilježen i otvoren za sigurnu plovodbu (čl. 17, st. 1 ZUPRS, čl. 2 o ZUPBDBiH).

potrebe i drugo), ako su ispunjeni propisani uslovi za sigurnost plovidbe (čl. 28, st. 1 ZUPRS, čl. 26 ZUPBDBiH).²⁸

Lukom (pristaništem) upravlja preduzeće ili drugo pravno lice (čl. 29, st. 1 ZUPRS) odnosno pravno lice (čl. 27, st. 1 ZUPBDBiH), a njihova je dužnost da održavaju luku (pristanište) na način kojim se omogućava sigurno uplovljavanje, boravak i isplavljanje plovila (čl. 29, st. 1 ZUPRS, čl. 27, st. 1 ZUPBDBiH). Tijelo koje upravlja lukom (pristaništem) otvorenim za javni saobraćaj, dužno je pod jednakim uslovima omogućiti svakom licu (fizičkom ili pravnom) korištenje lučkih (pristanišnih) objekata, prema njihovoj namjeni i u granicama raspoloživih kapaciteta (čl. 29, st. 2 ZUPRS, čl. 27, st. 2 ZUPBDBiH). Također, strana plovila su izjednačena sa domaćim plovilima u pogledu plaćanja lučkih (pristanišnih) naknada, pod uvjetom uzajamnosti (čl. 29, st. 4 ZUPRS, čl. 27, st. 4 ZUPBDBiH).

U objekte sigurnosti plovidbe na unutrašnjim vodama, osim luka (pristaništa) spadaju još sidrišta, zimovnici, zimska skloništa, marine, tovarišta i pristani (čl. 34 ZUPRS, čl. 21, st. 1 a ZUPBDBiH).

Sidrište je opremljeni i obilježeni dio unutrašnjih voda na kojem se može vršiti sigurno stajanje i manevrisanje plovnog objekta i čija dubina ne smije biti manja od minimalne dubine plovnog puta na kojem se sidrište nalazi ili sa kojim je spojeno (čl. 34, st. 1 ZUPRS, čl. 2 t) ZUPBDBiH). **Zimovnik** je izgrađeni ili prirodni vodeni prostor na unutrašnjem plovnom putu koji je uređen i osposobljen kao sigurno sklonište za plovila od oštećenja ledom ili velike vode (čl. 34, st. 2 ZUPRS, čl. 2u ZUPBDBiH).²⁹ **Zimsko sklonište** je prirodni dio vodenog prostora na unutrašnjem plovnom putu, koji služi za nužni smještaj brodova radi zaštite od oštećenja prilikom neposrednog nadolaska leda ili velike vode (čl. 34, st. 3 ZUPRS, čl. 2v ZUPBDBiH). **Marina** je specijalizovana luka (pristanište) na obalama unutrašnjih voda namijenjena za prihvat, čuvanje i opremu plovila, koja služe za rekreaciju, sport i razonodu (čl. 34, st. 4 ZUPRS, čl. 2w ZUPBDBiH). **Tovarište** je mjesto uz obalu plovnog puta izvan luke (pristaništa), određeno za

²⁸ Odluku o lukama (pristaništima) kao i dijelovima luka (pristaništa) namjenjenim za međunarodni saobraćaj, kao i o uslovima koje moraju ispunjavati luke (pristaništa) za međunarodni saobraćaj donosi vlada Republike Srpske (čl. 28, st. 2 ZUPRS).

²⁹ Zimovnici na unutrašnjim plovnim putevima moraju ispunjavati uslove sigurnosti plovidbe, koje propisuje ministar za saobraćaj i veze (čl. 35, st. 1 ZUPRS) odnosno šef Odjeljenja za javne poslove (čl. 33, st. 1 ZUPBDBiH). Odluku o zimovnicima na unutrašnjim plovnim putevima na kojima važi međunarodni ili međudržavni režim plovidbe, otvorenim za zimovanje stranih plovila, kao i uslovima koje su dužni ispunjavati, donosi Vlada Republike Srpske (čl. 35, st. 2 ZUPRS) odnosno Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (čl. 33, st. 2 ZUPBDBiH). Inače, i u navedenim zimovnicima strana plovila su izjednačena sa domaćim plovilima u pogledu plaćanja naknada za njihovo korištenje, pod uslovom uzajamnosti (čl. 35, st. 3 ZUPRS, čl. 33, st. 3 ZUPBDBiH).

povremeno pristajanje plovila radi utovara odnosno istovara određenih vrsta tereta (čl. 34, st. 5 ZUPRS, čl. 2x ZUPBDBiH). **Pristan** je mjesto uz obalu plovnog puta izvan luke (pristaništa) određeno za povremeno pristajanje plovila u poprečnoj plovidbi radi ukrcavanja, odnosno iskrcavanja putnika (čl. 34, st. 6 ZUPRS, čl. 2y ZUPBDBiH).

Dozvolu (suglasnost) za izgradnju objekata sigurnosti plovidbe za luku, sidrište, zimovnik, zimsko sklonište, marinu, tovarište i pristan izdaje Ministarstvo saobraćaja i veza (čl. 34, st. 9 ZUPRS) odnosno šef Odjeljenja za javne poslove (čl. 32 ZUPBDBiH) u skladu s odredbama Zakona o vodama, drugih propisa i zakona Republike Srpske (čl. 34, st. 9 ZUPRS) odnosno drugim zakonima i propisima Bosne i Hercegovine (čl. 32 ZUPBDBiH). Kapetanija propisuje pravila o redu u zimovnicima, zimskim skloništima, marinama, tovarištima i pristanima, uz prethodno pribavljenu suglasnost Ministarstva za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu (čl. 35, st. 4 ZUPRS) odnosno Odjeljenja za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu (čl. 33, st. 4 ZUPBDBiH).

5. ZAKLJUČAK

Zakon o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi Bosne i Hercegovine iz 1992. god. daje identičnu formulaciju luke i pristaništa kao osebnih vodenih i s vodom neposredno povezanih kopnenih prostora (čl. 15, st. 1). Pri tome, taj zakonski akt jasno razlikuje luke i pristaništa kao objekte prema mjestu gradnje, jer se jedni nalaze na moru (luke), a drugi na rijekama, kanalima i jezerima (pristaništa). I luke i pristaništa se dijele na dvije vrste: one otvorene za javni promet, te one za posebne namjene. *Zakon o unutrašnjoj i pomorskoj plovidbi Federacije Bosne i Hercegovine* iz 2005. god. u svojim općim odredbama (čl. 2, toč. 31 i toč. 32) sadrži dvije različite definicije luka i pristaništa, pri čemu je *differentia specifica* u tome što se u pristaništima ne mogu nalaziti terminali, ne može se vršiti proizvodnja, oplemenjivanje i dorada robe, te se ne mogu vršiti ostale gospodarske djelatnosti koje su u međusobnoj ekonomskoj, prometnoj ili tehnološkoj vezi s lučkim djelatnostima. Premda poznaje pomorsku³⁰ i unutarnju plovidbu³¹ na unutarnjim vodama Federacije BiH,³² taj nam zakon ne govori gdje se nalaze luke, a gdje pristaništa.

³⁰ Pomorska plovidba je plovidba koja se obavlja na moru, na kojem su utvrđeni uvjeti za sigurno odvijanje plovidbe i koji je proglašen kao plovni put, određenog režima plovidbe i klase (čl. 2, toč. 4).

³¹ Unutarnja plovidba je plovidba koja se obavlja na unutarnjim vodama (uzdužna i poprečna), na kojima su utvrđeni uvjeti za sigurno odvijanje plovidbe i koje su proglašene kao plovni putovi, određenog režima plovidbe i klase (čl. 2, toč. 3).

³² Unutarnje vode Federacije BiH su: prirodne rijeke, vještačka akumulacijska i prirodna jezera, kanali i obalno Jadransko more (čl. 2, toč. 1).

Nadalje, luke (ali ne i pristaništa) dijele se na otvorene i bazenske. Prema namjeni, i luke i pristaništa služe po pravilu javnom prometu, ali samo luke mogu biti za posebne namjene. Federalni *lex specialis* nam daje još jednu definiciju pristaništa (čl. 75) koja bitno odstupa od one prethodne, jer označava mjesto uz obalu plovnog puta *izvan luke*, predviđeno za manipulaciju brodskog tereta. Ta definicija ima uže značenje od one prethodne i iz nje se ne može zaključiti da je pristanište jedna vrsta luke (pomorske ili unutarnje plovidbe). Tu tvrdnju potkrepljuje i pojam pristana (čl. 76) pod kojim se također smatra mjesto uz obalu plovnog puta, ali *izvan pristaništa odnosno luke*, te na kojem pristaju brodovi s ciljem ulaska ili izlaska osoba – putnika (čl. 76). Nadalje, zakonska rješenja u pogledu obveza gospodarskog društva ili druge pravne osobe koji su korisnici luke javnog prometa (vidi *supra* 3), ne smatramo uspješnim, jer se u suštini radi o poslovima koji po svojoj prirodi spadaju u nadležnost kapetanija ili inspektora plovidbe – prometa. Konačno, ni odredba čl. 82, koja govori o marinama kao prostoru za smještaj plovila, ne može se smatrati dobrim zakonskim rješenjem.³³ Dakle, analiziranjem glave V. spomenutog zakona (Luke, pristaništa, pristani, sidrišta i marine), možemo zaključiti da su u pitanju nedorečene ili zbunjujuće norme koje *pro futuro* treba zamijeniti novim i jasnijim rješenjima. **Zakon o unutrašnjoj plovidbi Republike Srpske** iz 2001. god. i **Zakon o unutrašnjoj plovidbi u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine** iz 2008. god. reguliraju samo unutrašnju plovidbu, a pojmovi luka i pristanište imaju identično značenje, pri čemu se dijele na one otvorene za javni saobraćaj (međunarodni i unutrašnji), te na one za posebne namjene. Nadalje, oba zakonska teksta upotrebljavaju prikladniji pojam tovarišta, dok pojmu marina davaju sadržajnije i jasniju definiciju. Uglavnom, u nomotehničkom smislu radi se o uspješnim zakonskim aktima.³⁴

---

³³ Poblize o marinama vidi T. Panžić, *Pravni status luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj*, Pravni fakultet, Split 2008, 86 – 93.

³⁴ Pitanje luka u Republici Hrvatskoj riješeno je **Zakonom o pomorskom dobru i morskim lukama** (*Narodne novine RH*, br. 158/03, 100/04 i 141/06) i **Zakonom o plovidbi i lukama unutarnjih voda** (*Narodne novine RH*, br. 109/07, 132/07, 51A/13 i 152/14) – vid. poblize D. Bolanča, *Pravni status morskih luka kao pomorskog dobra u Republici Hrvatskoj*, Pravni fakultet, Split 2003, 249–282, G. Vojković, *Luke unutarnjih voda*, Hrvatski hidrografski institut, Split 2007, 35–136, D. Bolanča, „Luke unutarnjih voda u Republici Hrvatskoj”, *Pravna riječ* 32/2012, 147–164.

LISTA REFERENCI

Bibliografske reference

1. Bolanča, Dragan, „Pravni status i način korištenja morskih luka u bosanskohercegovačkom zakonodavstvu”, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Mostaru XIV/2003*;
2. Bolanča, Dragan, „Osnovne značajke plovidbe u Zakonu o unutarnjoj i pomorskoj plovidbi Federacije BiH iz 2005. godine”, *Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse 5/2007*, Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru, Mostar 2007;
3. Bolanča, Dragan, „Pravni pojam luka i pristaništa u bosanskohercegovačkom zakonodavstvu”, *Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse 7/2009*, Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru, Mostar 2009;
4. Bolanča, Dragan, Primorac, Željka, „Upisnici (registri) plovila u Zakonu o unutarnjoj i pomorskoj plovidbi Federacije BiH iz 2005. godine”, *Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse 6/2008*, Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru, Mostar 2008;
5. Bolanča, Dragan, *Pravni status morskih luka kao pomorskog dobra u Republici Hrvatskoj*, Pravni fakultet, Split 2003;
6. Bolanča, Dragan, „Luke unutarnjih voda u Republici Hrvatskoj”, *Pravna riječ 32/2012*;
7. Capar, Rudolf, *Pomorsko upravno pravo*, Školska knjiga, Zagreb 1987;
8. Grabovac, Ivo, „Pomorski zakonik Republike Hrvatske i Zakon o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi Bosne i Hercegovine – poredba i nužnost zakonodavne reforme“, *Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse 1/2003*, Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru, Mostar 2003;
9. Panžić, Tonči, *Pravni status luka nautičkog turizma u Republici Hrvatskoj*, Pravni fakultet, Split 2008;
10. Vojković, Goran, *Luke unutarnjih voda*, Hrvatski hidrografski institut, Split 2007.

Full Professor Dragan Bolanča, LL.D.

Faculty of Law, University of Split

THE LEGAL CONCEPT OF PORTS AND WHARFS IN BOSNIAN-HERZEGOVIAN LEGISLATION OF NAVIGATION

Summary

In this paper the author analyses the legal concept of ports and wharfs in four law acts in Bosnia and Herzegovina: The Maritime and Inland Navigation Act of Bosnia and Herzegovina (1992), as *lex specialis* and Inland Navigation Act of Republic of Srpska (2001), Inland and Maritime Navigation Act of the Federation of Bosnia and Herzegovina (2005) and Inland Navigation Act in District of Brčko of Bosnia and Herzegovina (2008), as *lex specialis*. In conclusion the specific differences of mentioned law solutions are enacted and author proposes changes *de lege ferenda*.

Key words: *Legislation of navigation; Ports; Wharfs; Republic of Bosnia and Herzegovina; Republic of Srpska; Federation of Bosnia and Herzegovina; District of Brčko of Bosnia and Herzegovina; Republic of Croatia.*